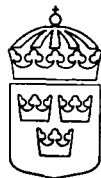

Socialutskottets yttrande 1988/89: SoU6y

Kompletteringspropositionen

1988/89
SoU6y

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:150 Reviderad finansplan 1989 (kompletteringspropositionen) jämte de motioner som har väckts med anledning av denna, såvitt propositionen och motionerna rör socialutskottets beredningsområde. Följande motioner berör socialutskottets beredningsområde: Fi60 (yrkandena 6 och 9), Fi61 (yrkande 9), Fi62 (yrkandena 11 och 12), Fi64 (yrkande 23), Fi65 (yrkandena 1 och 2), Fi67 (yrkandena 1–4), Fi72, Fi77 (yrkandena 1–6), Fi78, Fi83, Fi88 (yrkandena 1, 2 och 5–8) och Fi94.

Utskottet konstaterar att de frågor i propositionen som ligger inom utskottets beredningsområde endast är en begränsad del av mer omfattande ekonomisk-politiska förslag. Det ankommer på finansutskottet att göra de slutliga avvägningarna under beredningen av ärendet.

Ekonomiskt stöd till barnfamiljer

C 1. Allmänna barnbidrag

Riksdagen har under femte huvudtiteln till allmänna barnbidrag för budgetåret 1989/90 anvisat ett förslagsanslag på 10 350 000 000 kr. (prop. 1988/89:100, bil. 7, SoU17, rskr. 165).

I proposition 1988/89:150, bil. 4, har regeringen (socialdepartementet) föreslagit riksdagen

dels att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,

2. lag om ändring i lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag,

dels att utöver vad som redan beslutats

3. till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1989/90 anvisa ett med 1 395 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag.

I propositionen föreslås att det allmänna barnbidraget höjs med 780 kr. per år fr. o. m. den 1 juli 1989. En motsvarande höjning bör enligt propositionen ske av det förlängda barnbidraget för elever i grundskolan. Motivet till höjningarna är att kompensera barnfamiljerna för vissa ekonomisk-politiska åtgärder som också föreslås i propositionen och som innebär åstramning av bl.a. den privata konsumtionen. Kostnaderna för bidragshöjningarna beräknas till 1 395 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

I motion Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) yrkas avslag på förslagen om ändring i lagen om allmänna barnbidrag, ändring i lagen om förlängt barnbidrag och ytterligare medelsanvisning (yrkande 6). Yrkanden om avslag på lagförslagen finns också i motion Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) (yrkande 1 delvis och yrkande 2) i vilken det vidare föreslås att riksdagen i stället begär förslag från regeringen om att barnfamiljerna medges grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen i enlighet med vad som föreslås i motionen (yrkande 1 delvis). I motion Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkas att riksdagen beslutar höja barnbidraget med 960 kr. per barn och år och att kvarvarande livsmedelssubventioner därmed avskaffas (yrkande 9). I motion Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkas avslag på de föreslagna lagändringarna samt att allmänt barnbidrag skall utgå med 6 780 kr. per barn och år och det förlängda barnbidraget med 565 kr. per barn och månad (yrkandena 11 och 12). I motion Fi65 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar att barnbidraget skall utgå med 25 % av basbeloppet (yrkande 1) och att riksdagen till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett med 2 065 673 000 kr. förhöjt förslagsanslag (yrkande 2). Förslaget innebär för närvarande en höjning med 1 155 kr. per barn och år.

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget med 780 kr. per barn och år till 6 600 kr. är väl avvägd för att kompensera barnfamiljerna för den köpkraftsindragning som de i propositionen föreslagna ekonomisk-politiska åtgärderna innebär. Detsamma gäller förslaget att höja det förlängda barnbidraget med 65 kr. i månaden till 550 kr. i månaden för bidragsberättigat barn. Utskottet har ingen erinran mot de föreslagna lagändringarna. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen och avstyrker motionerna Fi60 (yrkande 6), Fi88 (yrkande 1 delvis och yrkande 2), Fi61 (yrkande 9), Fi62 (yrkandena 11 och 12) och Fi65 (yrkandena 1 och 2).

Utskottet har inte någon erinran mot förslaget om höjd medelsanvisning.

Omsorg om barn och ungdom

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner de riktlinjer som har angetts i propositionen

1. för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen förskola,
2. för statsbidrag till förlängt öppethållande samt lördags- och söndagsöppethållande vid daghem.

Bidraget till daghem bör enligt propositionen räknas upp från 445 000 kr. till 475 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. Bidraget till fritidshem föreslås räknas upp från 195 000 kr. till 210 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. För barn inskrivna minst 7 tim/dag i familjedaghem föreslås att bidraget räknas upp från 16 500 kr. till 18 000 kr., och för barn i familjedaghem inskrivna mindre än 7 tim/dag bör enligt propositionen bidraget räknas upp från 7 500 kr. till 8 000 kr. Vidare föreslås att bidraget

för deltidsgupper räknas upp från 30 000 kr. till 50 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. En motsvarande uppräknings från 30 000 kr. till 50 000 kr. föreslås vidare av bidraget för den öppna förskolan. Fr. o. m. år 1988 lämnas ett särskilt statsbidrag till nattöppna daghemsavdelningar. I propositionen förordas att ett särskilt statsbidrag införs även för daghemsavdelningar med förlängt öppethållande. Ett bidrag föreslås med 75 000 kr. per avdelning och år vid ett dagligt öppethållande som är tre timmar längre än normalt. Motsvarande bidrag, 75 000 kr., föreslås för daghemsavdelningar som är öppna under lördagar och söndagar under minst sju timmar per dag. En höjning av den del av enhetsbidraget till daghem och fritidshem som är avsett för särskilda insatser för barn med behov av särskilt stöd föreslås slutligen från 15 000 kr. till 20 000 kr.

Merkostnaderna för bidragshöjningen har beräknats till 900 milj. kr. för helt år och skall delvis finansieras genom att den allmänna skatteutjämningsavgiften för kommunen höjs med 0:09 kr./skr. för 1990.

I flera motionsyrkanden framförs krav på införande av vårdnadsbidrag. I *motion Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) (yrkande 6)* och *Fi72 av Lars Hjertén (m) (delvis)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till vårdnadsbidrag i enlighet med vad som anförts i motionerna. I *motion Fi77 av Ulla Tillander m. fl. (c)* föreslås också införandet av ett vårdnadsbidrag som ett led i familjepolitikens inriktning och som en av flera konkreta åtgärder att ingå i 1990-talets familjepolitik (*yrkandena 1 och 6, båda delvis*). I *motion Fi78 av Daniel Tarschys m. fl. (fp)*, som behandlas nedan, föreslås ett nytt statsbidragssystem för barnomsorgen. En del av det statliga stödet till barnomsorgen skall enligt motionärerna kunna kanaliseras via föräldrarna i form av vårdnadsbidrag.

Socialutskottet har nyligen i betänkandet 1988/89: SoU17 s. 3–7 behandlat ett antal motioner om införande av vårdnadsbidrag. Utskottet anförde då som sin uppfattning att en utbyggd föräldraförsäkring var att föredra framför ett vårdnadsbidrag. Utskottet vidhåller denna uppfattning och föreslår att motionerna Fi88 (yrkande 6), Fi72 delvis och Fi77 (yrkandena 1 och 6, båda delvis) avstyrks.

I *motion Fi72 (delvis) av Lars Hjertén (m)* begärs ett tillkännagivande om nya regler om statsbidragsberättigad verksamhet inom barnomsorgen i enlighet med vad som anförts i motionen.

I *motion Fi77 av Ulla Tillander m. fl. (c)* yrkas att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts angående familjepolitikens inriktning (*yrkande 1 delvis*), angående alternativa former av barnomsorg (*yrkande 2*), angående barnomsorg i svenska kyrkans regi (*yrkande 3*), angående ett nytt och neutralt statsbidragssystem till barnomsorgen (*yrkande 4*), angående förlängt öppethållande på daghemmen (*yrkande 5*) och angående konkreta åtgärder för 1990-talets familjepolitik (*yrkande 6 delvis*).

I *motion Fi78 av Daniel Tarschys m. fl. (fp)* föreslås att ett nytt statsbidragssystem införs i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen. Det nya systemet bör vara så administrativt lätthanterligt som möjligt samt

neutralt gentemot olika huvudmän. Staten bör inte ha ambitionen att föreskriva vilka ansvarsformer och vistelsetider som är möjliga.

I motionerna Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) (yrkande 9) och Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) (yrkande 5) yrkas avslag på de i propositionen angivna riktlinjerna för statsbidragen till barnomsorgen och begärs att regeringen återkommer med förslag till rättvisa statsbidragsregler i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna att föräldrar skall ha rätt att få anställning som dagbarnvårdare för eget barn fr. o. m. den 1 januari 1990 på sätt som anges i motionen (yrkande 23).

I motion Fi94 av Roland Larsson (c) begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om ändring av gällande statsbidragsförordning. Motionären anser att statsbidrag bör utgå till vård av barn i de egna föräldrarnas familjedaghem.

Utskottet anser att det är angeläget att höja statsbidragsbeloppen kraftigt för att underlätta den fortsatta utbyggnaden av barnomsorgen. För att minska den sociala snedrekryteringen till den kommunala barnomsorgen är det enligt utskottets mening viktigt att göra daghemmen så flexibla att de inte utestänger barn till föräldrar med obehväna och oregelbundna arbetstider från möjligheten att delta i verksamheten. Utskottet anser att de av regeringen föreslagna statsbidragen till barnomsorgen har lämplig utformning. Utskottet har nyligen i betänkandet 1988/89: SoU18 s. 8–12 och 14–15 behandlat och avstyrkt motioner rörande barnomsorgen med i huvudsak samma innehåll som i de nu aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottet (rskr. 166). Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning. Med hänvisning till vad som anförs i propositionen i denna del och vad utskottet anförde i betänkandet 1988/89: SoU18 avstyrker utskottet motionerna Fi72 (delvis), Fi77 (yrkandena 1–6, därav 1 och 6 delvis), Fi78, Fi60 yrkande 9, Fi88 (yrkande 5), Fi64 (yrkande 23) och Fi94.

I motion Fi67 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag som garanterar alla barns rätt till plats i dag- och fritidshem t. o. m. 12 års ålder (yrkande 1). Vidare hemställs att riksdagen beslutar att anordningsbidrag skall utgå med 300 000 kr. per 15 platser tills utbyggnadsbehovet av dag- och fritidshem är täckt (yrkande 2). Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om att fortbildningsdelen av statsbidraget skall prestationsrelateras på samma sätt som för enskilda anordnare av barnomsorg (yrkande 3). Slutligen hemställer motionärerna att riksdagen hos regeringen begär initiativ till utjämning och nedtrappning av barnomsorgstaxorna (yrkande 4).

Utskottet har i betänkandet 1988/89: SoU18 s. 12–13 och 16–17 behandlat och avstyrkt yrkanden med samma innehåll som i denna motion. Riksdagen följde utskottet. Utskottet vidhåller den tidigare uppfattningen och avstyrker motion Fi67.

Utskottet tillstyrker att de föreslagna riktlinjerna för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen för-

skola samt riktlinjerna för statsbidrag till förlängt öppethållande samt lördags- och söndagsöppethållande vid daghem godkänns.

1988/89:SoU6y

I bilaga 7 till propositionen redovisar regeringen (utbildningsdepartementet) sin syn på utvecklingen i ungdomsskolan. Det är enligt föredragande statsrådet Göransson viktigt att ge skolan huvudansvaret också för skolbarnen utanför den direkta lektionstiden av flera skäl, bl. a. att möjlighet då finns att utnyttja skolans lokaler för fritidsverksamhet och att förutsättning då finns för att utforma en totalt sett bättre pedagogisk verksamhet.

I *motion Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m)* begärs ett tillkännagivande beträffande skolbarnsomsorgen i enlighet med vad som anförs i motionen (*yrkande 8*). Motionärerna anser att möjligheter bör öppnas för största möjliga valfrihet i omsorgen. Detta kräver enligt motionärerna många olika former av omsorg. Familjedaghemmen bör spela en stor roll i skolbarnsomsorgen.

Regeringen har den 20 april 1989 beslutat tillsätta en kommitté för frågor om skolan och skolbarnsomsorgen (dir. 1989: 16). Kommittén skall utifrån en helhetssyn på verksamheten i skolan och skolbarnsomsorgen påskynda och stimulera utvecklingen i riktning mot en god heldagsomsorg av hög kvalitet i en ekonomiskt rationell organisation. I detta ingår naturligt att kommittén också prövar de olika former för skolbarnsomsorgen som finns.

Utskottet delar uppfattningen att det bör finnas valfrihet i skolbarnsomsorgen. En kommitté har nyligen tillsatts för att se över skolbarnsomsorgen. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte nu bör överväga något uttalande med anledning av redovisningen i propositionen och motionen. Utskottet avstyrker således motion Fi88 (*yrkande 8*).

Äldreomsorg

I bilaga 1 (finansdepartementet) till propositionen beskrivs den offentliga sektorns förnyelse. Vidare redovisas vissa utgångspunkter som bör vara vägledande för detta arbete. Häri redovisas bl. a. de förändringar som övervägs inom äldreomsorgen. Äldredelegationen som har i uppdrag av regeringen att analysera och beskriva de organisatoriska, juridiska och ekonomiska konsekvenserna av en förändring av huvudmannskapet för äldreomsorgen kommer att lägga fram sina förslag inom kort. Efter remissbehandling väntas en proposition om äldreomsorgen i början av 1990.

I *motion Fi83 av Rosa Östh m. fl. (c)* hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldreomsorgen. Motionärerna anser att hälso- och sjukvården samt omsorgen om de svaga i samhället måste få en större andel av samhällets samlade resurser och att regering och riksdag måste fatta beslut som möjliggör en utbyggnad av välfärden.

I *motion Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m)* hemställs att regeringen ges till känna vad i motionen anförts om innebörden av ett ökat primärkommu-

nalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre (*yrkande 7*). Monopolsituationen inom vården måste enligt motionärerna brytas.

1988/89: SoU6y

Utskottet konstaterar att äldredelegationen i dagarna slutför sitt arbete. Socialutskottet avser vidare att i ett betänkande i höst behandla ett stort antal motioner avseende äldreomsorgen, delvis med innehåll som liknar de nu aktuella motionernas. Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning att nu göra något uttalande med anledning av den lägesrapport som ges i propositionen i denna del och motionerna. Motionerna Fi88 (*yrkande 7*) och Fi83 avstyrks därför.

Stockholm den 18 maj 1989

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Sten Svensson (m), Aina Westin (s), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s) och Marianne Samuelsson (mp).

Avvikande meningar

1. Allmänna barnbidrag

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att regeringens förslag om en höjning av det allmänna barnbidraget och det förlängda barnbidraget bör avslås. Enligt utskottets uppfattning bör barnfamiljernas situation i stället underlättas genom att inkomstskatten anpassas efter försörjningsförmågan, vilket kan ske genom att grundavdrag för barn medges vid den kommunala beskattningen. Ett förslag till sådana grundavdrag har utförligt beskrivits i motion 1988/89:Sk374. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna Fi60 (m) yrkande 6 och Fi88 (m) yrkande 1 delvis och yrkande 2 och avstyrker regeringens förslag om höjda allmänna och särskilda barnbidrag och om höjd medelsanvisning liksom motionerna Fi61 (fp) yrkande 9, Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 och Fi65 (vpk) yrkandena 1 och 2.

2. Allmänna barnbidrag

Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget är otillräcklig. En av förutsättningarna för att mjölk-

subventionerna skall kunna avskaffas är att de medel som frigörs helt och hållet tillförs barnfamiljerna i form av höjda barnbidrag. Barnbidraget bör därför höjas med 960 kr. per år. Motsvarande höjning bör göras av det förlängda barnbidraget. Utskottet tillstyrker således motion Fi61 (fp) yrkande 9 och motion Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 och avstyrker regeringens förslag om höjning av det allmänna barnbidraget och det förlängda barnbidraget liksom motionerna Fi60 (m) yrkande 6 och Fi88 (m) yrkande 1 delvis och yrkande 2 samt Fi65 (vpk) yrkandena 1 och 2. Medelsanvisningen bör höjas med belopp som motsvarar de höjningar av barnbidragen som föreslås.

3. Allmänna barnbidrag

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att det allmänna barnbidraget bör höjas med 80 kr. per månad och det särskilda barnbidraget med 65 kr. per månad. De av regeringen föreslagna höjningarna är otillräckliga. De räcker varken till att kompensera barnfamiljerna för borttagandet av mjölksubventioner eller för inflationsutvecklingen. Utskottet tillstyrker motion Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 och Fi61 (fp) yrkande 9 och avstyrker regeringens förslag om höjning av det allmänna barnbidraget och det särskilda barnbidraget och höjd medelsanvisning liksom motion Fi60 (m) yrkande 6, Fi88 (m) yrkande 1 delvis och yrkande 2 och Fi65 (vpk) yrkandena 1 och 2. Medelsanvisningen bör höjas med belopp som motsvarar de höjningar av barnbidragen som föreslås.

4. Allmänna barnbidrag

Gudrun Schyman (vpk) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att den i propositionen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget är otillräcklig med tanke på de köpkraftsindragande ekonomisk-politiska åtgärder som också föreslås i propositionen. Utskottet anser i stället att det allmänna barnbidraget bör höjas till en nivå som motsvarar 25 % av basbeloppet vilket i dag motsvarar en höjning av barnbidraget med 1 155 kr. per år. Medelsanvisningen bör höjas med 2 065 673 000 kr. Utskottet tillstyrker motion Fi65 (vpk) yrkandena 1 och 2 och avstyrker regeringens förslag om en höjning av det allmänna barnbidraget liksom motionerna Fi60 (m) yrkande 6, Fi61 (fp) yrkande 9, Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 och Fi88 (m) yrkande 1 delvis och yrkande 2.

5. Införande av vårdnadsbidrag

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Rosa

Östh (c) anser att utskottet med anledning av motionsyrkandena om vårdnadsbidrag (Fi88 yrkande 6, Fi72 delvis, Fi77 yrkandena 1 delvis och 6 delvis samt Fi78) bort anföra:

Enligt utskottets uppfattning bör ett vårdnadsbidrag införas enligt de riktlinjer som anges i motionerna.

Utskottet vill framhålla att en politik i linje med de i motionen angivna målsättningarna förutsätter att insatser sker på flera olika områden.

– Ett beskattningsbart vårdnadsbidrag om 15 000 kr. per barn och år bör införas för alla barn mellan 1 och 7 år.

Vårdnadsbidraget påverkar inte bostadsbidragen och inte heller sjukförsäkringsgrundande eller pensionsgrundande inkomst. Vårdnadsbidrag utgår samtidigt med vårdbidrag för handikappat barn.

– Avdragsrätt bör införas för styrkta barnomsorgskostnader upp till 15 000 kr. per barn och år.

Avdragsrätten tillkommer den som uppstår vårdnadsbidrag. Avdrag medges för kostnader oberoende av omsorgens tid och form. Den som på grund av kostnader för barnomsorg räknar med att kunna utnyttja avdragsrätten kan genom anmälan slippa preliminärskatteavdrag på motsvarande belopp.

– Statsbidragen till kommunerna för barnomsorgen bör minskas med motsvarande 12 000 kr. per heltidsplats.

– Pensionsår inom ATP räknas för arbete med egna barn i hemmet fram t. o. m. året för barnets skolstart.

Enligt utskottets mening förstärks valfriheten genom att föräldrarna själva disponerar 15 000 kr. per barn för att ekonomiskt klara behovet av barnomsorg. Vårdnadsbidraget kan antingen användas för att betala nuvarande barnomsorgsplats, vilken i princip blir 12 000 kr. dyrare, eller för att utveckla föräldrardrivna kooperativ eller andra privata lösningar etc. Det ger också ökade möjligheter, särskilt för flerbarnsföräldrarna, att ägna mer tid åt omvårdnaden av de egna barnen.

En ökad valfrihet ger förutsättningar för ett bättre resursutnyttjande inom barnomsorgen. Detta skapar utrymme för fler platser och kvalitetsförbättringar.

Vårdnadsbidraget ger småbarnsfamiljerna större möjligheter att utnyttja den lagstadgade rätten till arbetstidsförkortning och ger därmed mer tid för barnen. Utskottet förutsätter att kommunerna – i den utsträckning det efterfrågas – ställer halvtids- eller deltidplatser till förfogande och differentierar avgifterna med hänsyn till detta. I många kommuner innebär det ett behov av fler sådana platser.

Genom avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader ges familjerna ökad ekonomisk möjlighet att lösa barnomsorgen genom t. ex. privata familjedaghem eller anställd barnvårdare. När deras inkomster tas upp till beskattning och påförs sociala avgifter tillförsäkras de samma sociala skydd och trygghet som andra inkomsttagare. Härigenom skapas förutsättningar för att eliminera en svart sektor i ekonomin.

Sammanfattningsvis kommer motionärernas förslag enligt utskottets mening att leda till betydande fördelar för barnfamiljerna. Genom ökade

ekonomiska resurser får de större möjlighet att utifrån sina egna förutsättningar välja den form av barnomsorg som de finner bäst. Härigenom förbättras barnens villkor i det svenska samhället samtidigt som det i småbarnsfamiljerna blir lättare att förena föräldraskap med förvärvsarbete och personlig utveckling.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet förslaget om införande av ett vårdnadsbidrag.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till lag om vårdnadsbidrag samt följdändringar i annan lagstiftning i enlighet med det anförda. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna Fi88 yrkande 6, Fi72 delvis och Fi77 yrkandena 1 delvis och 6 delvis.

6. Principerna för statsbidragsgivningen

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Rosa Östh (c) anser att utskottet med anledning av propositionen och motionerna Fi72 delvis, Fi77, Fi78, Fi60 yrkande 9 och Fi88 yrkande 5 bort anföra:

Utskottet föreslår att riksdagen i stället för att godkänna de riktlinjer som anges i propositionen om statsbidragen till barnomsorgen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag till nytt statsbidragssystem. Det nuvarande systemet är enligt utskottet otillfredsställande på många sätt. Systemet är inte neutralt gentemot olika omsorgsformer och huvudmän, och enskilda alternativ diskrimineras. Föräldrar har inte möjligheter att på jämbördiga villkor välja andra former av barnomsorg än de som erbjuds av kommunen. Vidare innebär nuvarande regler om en öppetid av 8 timmar som förutsättning för bidrag att de deltidsöppna daghemmen endast erhåller bidrag som kommer deltidsförskolan till del.

Vägledande principer vid utarbetandet av ett förslag till nytt statsbidragssystem för barnomsorgen bör vara att statsbidraget skall vara neutralt gentemot alla omsorgsformer oavsett huvudman samt administrativt lätthanterligt. Familjedaghemmen och deltidsförskolan får inte diskrimineras. Statsbidragssystemet bör inte ensidigt gynna långa vistelsetider. Vidare bör kommunerna vara skyldiga att i barnomsorgsplanerna uppta alla alternativa omsorgsformer som uppfyller de kvalitetskrav som alltid måste ställas.

Socialutskottet föreslår att vad utskottet nu anfört om förslag till ett nytt statsbidragssystem för barnomsorgen ges regeringen till känna med anledning av motionerna Fi72 delvis, Fi77 yrkanden 1 – 6 därav 1 och 6 delvis, Fi78, Fi60 yrkande 9 och Fi88 yrkande 5.

7. Krispaket för barnomsorgen

Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser att utskottet med anledning av motion Fi78, utöver vad som sägs i den avvikande meningen under 6, även bort anföra:

Utskottet anser att det är en viktig uppgift att barnomsorgen byggs ut till full behovstäckning. Ett krispaket bör utformas för barnomsorgen med syfte att nå en väl fungerande omsorg med full behovstäckning. Vidare måste motståndet mot barnomsorg i enskild regi hävas och olika former av barnomsorg av hög kvalitet välkomnas. Lex Pysslingen bör upphävas.

Den statliga kostnadstäckningsnivån till barnomsorgen har minskat under en rad år, och det av regeringen framlagda förslaget följer detta mönster. Det är emellertid enligt utskottet nödvändigt att statsbidraget till barnomsorgen ökar under en uppbyggnadsfas. Enligt utskottets bedömning kan den vidgade etableringsfrihet som motionen förordar leda till en snabbare utbyggnadstakt och därmed behov av ett större påslag än det regeringen beräknar.

För att öka utbudet av barnomsorg på obekväma tider behövs särskilda bidrag men dessa bör inte enbart knytas till institutioner. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motion Fi78.

8. Förlängt öppethållande på daghemmen

Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m) och Rosa Östh (c) anser att utskottet med anledning av motion Fi77 yrkande 5, utöver vad som sägs i den avvikande meningen under 6, även bort anföra:

Utskottet anser att regeringens förslag om ett stimulansbidrag för daghemsavdelningar med förlängt öppethållande inte är ett bra förslag utan befäster nuvarande sneda fördelning till *en* omsorgsform. De i motionerna Fi77 och Fi88 framlagda förslagen om vårdnadsbidrag och om ett statsbidragssystem som är neutralt i förhållande till olika omsorgsformer ger större valfrihet och möjligheter för kommunerna att tillsammans med föräldrarna tillgodose behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi77 yrkande 5 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Dagbarnvårdares tillsyn av egna barn

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c) och Marianne Samuelsson (mp) anser att utskottet med anledning av motion Fi94 bort anföra:

Den s.k. Uppsalamodellen har godkänts efter kommunalbesvär i ett kammarrättsavgörande. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt för de kommuner som så önskar att ersätta dagbarnvårdare även för vård av egna barn. Statsbidrag skall i sådana fall kunna utgå även för dagbarnvårdarens egna barn som är inskrivna i kommunal barnomsorg och som sam-

tidigt med dagbarn vistas i dagbarnvårdarens hem. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motion Fi94.

1988/89: SoU6y

10. Generell föräldraförmån vid tillsyn av egna barn

Marianne Samuelsson (mp) anser att utskottet med anledning av motion Fi64 yrkande 23 bort anföra:

Utskottet delar inställningen i motionen att hemmavarande föräldrar skall kunna erbjudas förmånen att bli kommunala dagbarnvårdare åt det egna barnet med samma villkor som för vård av annans barn. Enligt utskottets uppfattning är det en kommunal angelägenhet att avgöra barnomsorgens former och anställningsvillkor. Detta bör regeringen ges till känna med anledning av motion Fi64 yrkande 23.

11. Formerna för barnomsorgen

Guðrun Schyman (vpk) anser att utskottet med anledning av motion Fi67 bort anföra:

Utskottet anser att alla barn t. o. m. 12 års ålder skall ha rätt till plats på kommunala daghem och i fritidshem. Riksdagen bör så snart det kan ske besluta om en lagstadgad rätt till plats i barnomsorgen. En sådan lagstiftning skulle enligt utskottet påskynda den nödvändiga utbyggnaden. Regeringen bör därför snarast lägga fram erforderliga lagförslag för riksdagen.

Vidare bör enligt utskottet riksdagen besluta om att ett anordningsbidrag införs för dag- och fritidshem för att säkra den kvantitativa och kvalitativa utbyggnaden av barnomsorgen. Bidraget bör utgå med 300 000 kr. per nybyggd avdelning i dag- och fritidshem och vara en hjälp för kommunerna att förverkliga utbyggnads målet förskola för alla barn senast år 1991.

Utskottet anser att fortbildningsdelen av statsbidraget skall vara prestationsrelaterad för kommunerna, på samma sätt som den är för enskilda anordnare av barnomsorg. Få kommuner använder i dag dessa medel på avsett sätt.

Utskottet delar slutligen motionärernas i motion Fi67 principiella uppfattning att all barnomsorgs verksamhet bör vara avgiftsfri för föräldrarna och i stället finansieras över skatten. Enligt utskottets mening bör överläggningar komma till stånd mellan staten och kommunerna i syfte att trappa ned avgifterna med sikte på nolltaxa inom en femårsperiod.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi67 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Skolbarnomsorgen

Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m) och Rosa Östh (c) anser att utskottet med anledning av motion Fi88 yrkande 8 bort anföra:

Utskottet anser när det gäller skolbarnomsorgen liksom barnomsorgen i övrigt att möjligheter måste öppnas för största möjliga valfrihet och inflytande för familjerna. Barn och föräldrar måste kunna välja den form av

omsorg som är bäst i varje enskilt fall. Detta kräver många olika former av omsorg. Familjedaghemmen spelar en viktig roll i skolbarnsomsorgen och måste även i framtiden få göra det. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi88 yrkande 8 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Äldreomsorg

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser att utskottet beträffande äldreomsorg bort anföra:

Utskottet anser att strävan att öka det primärkommunala ansvaret för vården och omsorgen av de äldre inte enbart får syfta till en omorganisation. Monopolsituationen inom vården måste brytas. Huvudmannaskapet, definierat som skyldigheten att se till att erforderliga resurser finns för de äldres service och omvårdnad, skall vara ett offentligt ansvar. Ansvaret för äldre vården och äldreomsorgen bör sammanföras och ligga hos primärkommunerna. Statens roll blir att införa en allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring. Verksamheten skall däremot kunna bedrivas av många olika vårdgivare, såväl enskilda som offentliga.

Vad utskottet anfört i denna fråga bör riksdagen ge regeringen till känna med anledning av motion Fi88 (m) yrkande 7. Något uttalande med anledning av motion Fi83 (c) är däremot inte påkallat.

14. Äldreomsorg

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser att utskottet beträffande äldreomsorg bort anföra:

Utskottet anser att äldreomsorgen bör vara ett prioriterat område. I regeringens proposition finns utöver de föreslagna organisationsförändringarna inga förslag om hur vården av de gamla skall klaras. Utskottet anser att hälso- och sjukvården samt omsorgen om de äldre måste få en större andel av samhällets samlade resurser och att regering och riksdag måste fatta beslut som möjliggör en utbyggnad av välfärden. För att underlätta rekryteringen av vårdpersonal bör enligt utskottet resurser från statens sida satsas på utbildning och försöksverksamhet.

Vad utskottet anfört i denna fråga bör riksdagen ge regeringen till känna med anledning av motion Fi83 (c). Något uttalande med anledning av motion Fi88 (m) yrkande 7 är däremot inte påkallat.